

Summary

Mozhova V. The notion and the levels of the coordination of law-enforcement authorities' activity related to crime and corruption counteraction.

The notion of the coordination of law-enforcement authorities' activity related to crime and corruption counteraction is given and its essence is disclosed. It is noticed that such coordination is carried under the organizing guidance of the corresponding prosecutor and it has various-level character. Considering the structure of the system of public prosecution bodies and the division of their powers, three levels of coordination law enforcement activities in this area by prosecutors are identified (national, regional and local) and the features of its implementation at these levels are defined. During the research of the national level coordination considered the questions of the international activities of the Prosecutor General's Office of Ukraine in the area of international cooperation in counteracting the international crime.

Key words: coordination, crime and corruption counteraction, levels of coordination, international crime, law-enforcement authorities, prosecution authorities.

Отримано 3.06.2013

УДК 343.344

В. А. РОБАК

Володимир Анатолійович Робак, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри Кримського інституту права Національного університету «Одеська юридична академія»

НЕЗАКОННЕ ПОВОДЖЕННЯ З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ

Проблема забезпечення безпеки громадян, охорони їх життя та здоров'я, особистої недоторканності є одним з центральних напрямів соціальної політики України. На сьогодні планомірній розбудові правової держави суттєво заважають погіршення криміногенної ситуації, підвищення рівня злочинності, негативні зміни її кількісних та якісних показників. Найбільшу тривогу викликає тенденція до поширення тяжких насильницьких злочинів, серед яких найнебезпечнішими є такі, що вчиняються з використанням зброї, особливо вогнепальної. Такі злочини завжди викликають широкий резонанс, породжують у населення почуття страху, невпевненості у майбутньому, незахищеності свого життя та життя близьких людей.

Загальнонебезпечні предмети, при їх неконтрольованому поширенні, становлять підвищену загрозу для суспільства, оскільки можуть опинитися у психічно неврівноважених людей, злочинців. Спеціальними правилами поведження зі зброєю, боєприпасами, вибухівкою тощо визначено, з якими з цих предметів громадяни взагалі не вправі вчиняти будь-яких дій, а які дії можна виконувати на підставі спеціального дозволу¹.

В Україні суспільство нині, як і в попередні роки, перебуває у стадії проведення правових реформ. За цих умов правоохоронним органам нашої держави постійно доводиться протистояти зростанню злочинності, зокрема її видів, де використовується зброя, боєприпаси, вибухові речовини та засоби вибуху, завезені до нас із-за кордону контрабандним шляхом. Зброя, як відомо, повсякчас була привабливим товаром для злочинного світу. Актуальність проблеми боротьби зі злочинами, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, обумовлена тим, що такі злочини завдають непоправної шкоди життю чи здоров'ю громадян, зокрема, призводять до загибелі публічних людей, у тому числі політиків, державних діячів, журналістів, бізнесменів. Тому протидія злочинам, що вчиняються з використанням зброї, є, безперечно, однією з нагальних потреб суспільства.

Збільшення кількості зброї, що попадає у незаконний обіг, є однією з тривожних тенденцій нашого життя. Однією з причин є стійка тенденція збільшення кількості насильницьких злочинів, що підвищує попит на зброю, спричиняє поширення так званого «збройового чорного ринку», який поповнюється не тільки з внутрішніх джерел, а й за рахунок активного придбання зброї за кордоном. Крім того, на сучасному етапі, на жаль, вогнепальна зброя, як у руках зловмисників, так й у руках законслухняних громадян також, сприймається як норма, причому рівень свідомості багатьох власників зброї є таким, що вони ладні використати її без будь-яких вагань.

Питанням незаконного поводження зі зброєю вже приділялася увага у працях багатьох вчених, серед яких особливу увагу заслуговують роботи О. М. Бандурки, В. І. Борисова, А. В. Дмитренко, І. В. Іваненко, М. І. Мельника, М. Г. Пінчука, В. О. Тулякова, М. І. Хавронюка та інших. Однак, розвиток суспільних відносин у зазначеній сфері, поява нових видів озброєння, удосконалення технічних характеристик існуючих видів та, як зазначалося, збільшення незаконних об'ємів обігу вогнепальної зброї, потребує удосконалення чинного кримінального законодавства задля приведення його у відповідність реальній дійсності.

Отже, метою цієї роботи є аналіз положень чинного кримінального законодавства відносно незаконного поводження з вогнепальною зброєю.

Стосовно визначення поняття «вогнепальна зброя», необхідно зазначити, що відповідно до п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду № 3 від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику про викрадення та інше

незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» до вогнепальної зброї належать усі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї як серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої, для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей)².

У кримінальному законодавстві передбачається відповідальність за незаконне заволодіння вогнепальною зброєю (ст. 262 та ст. 410 Кримінального кодексу України (далі – КК України)), незаконне поводження з вогнепальною зброєю (ст. 263 та ст. 263¹ КК України), порушення правил зберігання зазначених предметів (ст. 264 КК України), втрата вогнепальної зброї (ст. 413 КК України), порушення правил поводження зі зброєю (ст. 414 КК України). Виходячи з мети даної роботи, ми приділимо увагу аналізу положень ст. 263 та ст. 263¹ КК України, в яких безпосередньо передбачена відповідальність за незаконне поводження з вогнепальною зброєю, на підставі чого можна зазначити, що законодавець передбачає відповідальність за наступні форми:

- носіння (ч. 1 ст. 263 КК України);
- зберігання (ч. 1 ст. 263 КК України);
- придбання (ч. 1 ст. 263 КК України);
- передача (ч. 1 ст. 263 КК України);
- збут (ч. 1 ст. 263 КК України);
- виготовлення (ч. 1 ст. 263¹ КК України);
- переробка (ч. 1 ст. 263¹ КК України);
- ремонт (ч. 1 ст. 263¹ КК України);
- фальсифікація (ч. 1 ст. 263¹ КК України)³.

Під носінням вогнепальної зброї слід розуміти дії по їх переміщенню, транспортуванню винною особою безпосередньо при собі (в руках, в одязі, сумках, спеціальних футлярах, в транспортному засобі тощо) за умови можливості їх швидкого використання – здійснення пострілів, вибуху, нанесення удару.

Зберігання – це дії, пов'язані з володінням незалежно від його тривалості вказаними предметами, які знаходяться не при винній особі, а у вибраному і відомому їй місці.

До придбання належать дії, які полягають в сплатному чи безоплатному набутті відповідних предметів будь-яким способом – купівлі, обміну, одержання як плати за виконану роботу чи надані послуги, привласнення знайденого, одержання в подарунок чи як відшкодування боргу тощо.

Передача – це безоплатне надання відповідних предметів іншим особам, які не мають права на їх придбання (дарування, надання у тимчасове користування).

Збут – це оплатне або безоплатне відчуження зброї особам, які не мають права на їх придбання (продаж, обмін, оплата за виконані роботи чи надані послуги і т.п.).

Під незаконним виготовленням вогнепальної зброї потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по їх створенню, внаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей.

Ремонт вогнепальної зброї – це таке відновлення характерних властивостей зазначених предметів шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, внаслідок якого ці предмети стають придатними до використання за цільовим призначенням⁴.

Переробка – це вчинення будь-яких дій відносно предметів, що не являються вогнепальною зброєю, внаслідок яких вони стануть придатними для здійснення з них пострілу бойовими припасами (наприклад, перероблення ракетниці або пристрою для стрільби гумовими кулями тощо) або здійснення певних дій зі зброєю, що не являється предметом вказаних норм, внаслідок яких вона набуває ознак такого предмета (наприклад, спилування ствола у гладкоствольної мисливської рушниці тощо).

Фальсифікація – це вчинення будь-яких дій з законно виготовленою вогнепальною зброєю, внаслідок яких видаляється або змінюється її маркування, передбачене чинним законодавством.

Зазначений перелік діянь відносно незаконного поводження з вогнепальною зброєю є вичерпним, тобто будь-які інші діяння є кримінально не караними.

Але, аналізуючи це питання, на наш погляд, необхідно приділити увагу такій формі поводження з вогнепальною зброєю, як використання.

Розкриваючи це питання, слід зазначити, що цілями придбання вогнепальної зброї є:

- озброєння особового складу охорони, а також окремих осіб, яким за родом служби законом дозволено носіння вогнепальної зброї, пневматичної та холодної зброї, пристроїв та патронів;
- науково-дослідні потреби;
- навчальні потреби (забезпечення допризовної військової і спеціальної підготовки);
- спортивні потреби;
- промислове та любительське полювання;
- захист життя, здоров'я та майна громадян;
- використання на зйомках кінофільмів, у сценічних постановках, циркових виставах;
- експонування в музеях та виставках;
- колекціонування.

У зв'язку із зазначеним, будь-які інші цілі придбання аналізованих предметів є незаконними. Отже, використання, на наш погляд, безумовно є неправомірним, якщо воно здійснюється всупереч положень нормативно-правових актів, що регламентують такі діяння.

На підставі аналізу повідомлень, що мають місце у засобах масової інформації (телебачення, радіо, мережа Інтернет тощо) та повідомлень з боку представників правоохоронних та інших державних органів, можна зробити висновок, що спостерігається стійка тенденція протиправного використання вогнепальної зброї, як з боку осіб, які мають право на володіння такими предметами, так і з боку осіб, які не мають відповідного права. Використання вогнепальної зброї відбувається при побутових конфліктах, при вчиненні хуліганських діянь, при між особистих конфліктах, що відбуваються між окремими особами тощо. Протиправне використання зазначених предметів, на наш погляд, безумовно має велику суспільну небезпеку, оскільки в таких випадках використовуються предмети, які безпосередньо призначені для завдання шкоди здоров'ю та життю людини, у зв'язку з чим, суспільну небезпеку такі діяння мають незалежно від того, чи настали будь-які наслідки чи ні.

Крім того, доцільно зазначити, що у чинному кримінальному законодавстві, як зазначалося, передбачається відповідальність за недбале зберігання вогнепальної зброї (ст. 264 КК України), що виражається у порушенні правил зберігання зазначених предметів. Тобто, у кримінальному законі встановлена відповідальність за порушення певних правил поведження з вогнепальною зброєю. У зв'язку з чим, не зрозумілою є позиція законодавця відносно не передбачення кримінальної відповідальності за порушення інших правил поведження із зазначеними предметами.

Отже, на підставі вищевказаного, у зв'язку із стійкою тенденцією збільшення випадків протиправного використання вогнепальної зброї та великої суспільної небезпечності таких діянь, вважаємо за доцільне передбачити кримінальну відповідальність за протиправне використання вогнепальної зброї.

¹ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів. Затверджена наказом МВС № 662 від 21 серпня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

² Постанова Пленуму Верховного суду України «Про судову практику про викрадення та інше незаконне поведження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26 квітня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/3F0C5F7A2A7948D7C2256C9600464B2F?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=3F0C5F7A2A7948D7C2256C9600464B2F&Count=500&>

³ Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1329869296477451>

⁴ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 6-те вид., переробл. та доповн. – К.: Юридична думка, 2009. – 1236 с.

Резюме

Робак В. А. Незаконне поведження з вогнепальною зброєю.

У роботі аналізуються питання незаконного поведження з вогнепальною зброєю. Дається визначення поняття «вогнепальна зброя» Визначаються цілі законного придбання вогнепальної зброї. Аналізуються форми незаконного поведження з вогнепальною зброєю, відповідно до чинного кримінального законодавства, а саме: носіння, зберігання, придбання, передача, збут, виготовлення, переробка, ремонт, фальсифікація. Обґрунтовується доцільність встановлення кримінальної відповідальності за протиправне використання вогнепальної зброї.

Ключові слова: вогнепальна зброя, носіння, зберігання, придбання, передача, збут, виготовлення, переробка, ремонт, фальсифікація, використання.

Резюме

Робак В. А. Незаконное обращение с огнестрельным оружием.

В работе анализируются вопросы незаконного обращения с огнестрельным оружием. Дается определение понятия «огнестрельное оружие». Определяются цели законного приобретения огнестрельного оружия. Анализируются формы незаконного обращения с огнестрельным оружием, в соответствии с действующим уголовным законодательством, а именно: ношение, хранение, приобретение, передача, сбыт, изготовление, переработка, ремонт, фальсификация. Обосновывается целесообразность установления уголовной ответственности за противоправное использование огнестрельного оружия.

Ключевые слова: огнестрельное оружие, ношение, хранение, приобретение, передача, сбыт, изготовление, переработка, ремонт, фальсификация, использование.

Summary

Robak V. Illegal handling shooting-iron.

The questions of the illegal handling a shooting-iron in the article are analysed. Determination of concept “shooting-iron” is given. The aims of legal acquisition of shooting-iron are determined. The forms of the illegal handling are analysed a shooting-iron, in accordance with a current criminal legislation, namely: carrying, storage, acquisition, transmission, sale, making, processing, repair, falsification. Expediency of establishment of criminal responsibility is grounded for illegal use of shooting-iron.

Key words: shooting-iron, carrying, storage, acquisition, transmission, sale, making, processing, repair, falsification, use.

Отримано 7.06.2013